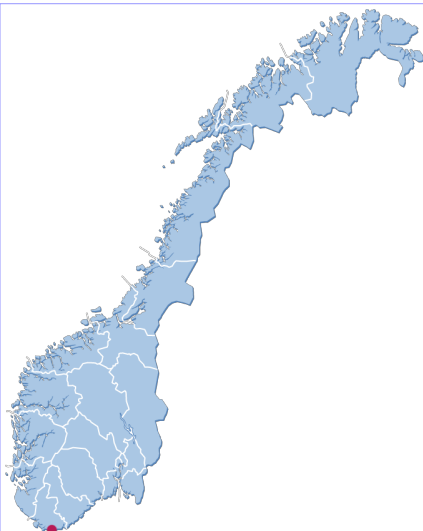
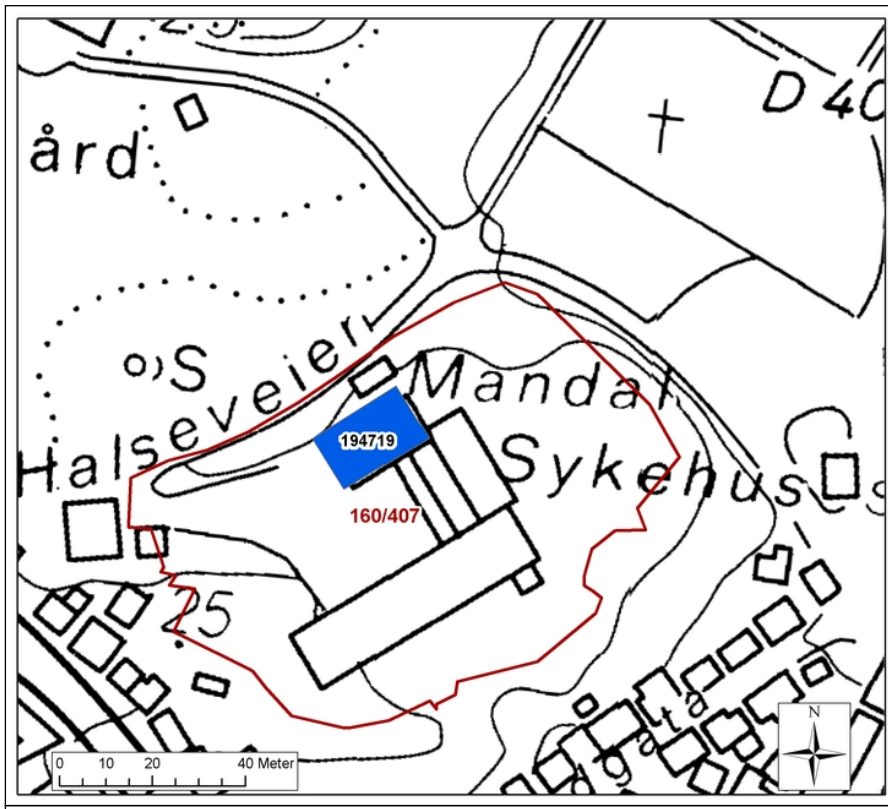

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Vest-Agder
 Kommune: 1002/Mandal
 Opprinnelig funksjon:
 Nåværende funksjon:
 Foreslått vernekategori:
 Totalt antall bygg: 7

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9901031	Gamlebygget	1879 - 1956	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	194719	160/407

Vern kompleks

Formål: Formålet er å bevare gamlebygget som eksempel på lite lokalsykehus fra siste del av 1800-tallet.

Begrunnelse: Bygningen er typisk for mindre lokalsykehus fra perioden 1870-1900 og som det i dag er svært få bevart innenfor sektoren. Endringene er typisk for offentlige helsebygg og speiler på den ene siden ressursknapphet og økt tilgang på helsetjenester i første halvdel av 1900-tallet. Til tross for senere endringer er Gamlebyggets preg som et lite 1800-tallssykehusbygg intakt, som ett av svært få i landet.

Omfang: Vernet omfatter den eldste bygningen.

Beskrivelse kulturmiljø**- Bakgrunn**

Dagens sykehus i Mandal er det tredje i byen. Det første var et radesykehus drevet av Sub-Chirurgus i Mandals Amt Honoratus Bonnevie i egen bolig fra 1777-1800, det andre var et kanonbåtlasarett noen år under napoleonskrigene. Det eksisterende sykehuset ble besluttet opprettet i 1877 og tatt i bruk i oktober 1879, finansiert av overskudd fra brennevinnssamlaget i byen. Sykehuset hadde ikke egen lege, det var behandlende lege som hadde ansvaret for den enkelte pasient. Diakonisse ble ansatt i 1879. Sykehuset besto opprinnelig av hovedbygget med 7 senger fordelt på tre sengerom, betjeningsbolig, bad, kjøkken. Foruten hovedbygget var det også et isolasjonsbygg, Smitten, med to sengerom, vokterrom, en sengesal på loftet, samt likhus. Likhuset var gratis for fattige familier og kostet en mindre sum for de bemedlede. I tillegg kom uthus. Sykehuset ble bygget i panelt bindingsverk. Kommunen stilte gratis tomt til disposisjon på Lille Simons bakke, rett ovenfor byen i nordvest. "Smitten" ble revet i 1956 etter at nybygget sto ferdig.

- Dagens situasjon

Sykehuset er med årene utvidet flere ganger og ligger i dag som et hesteskoformet anlegg i ulike trinn rundt en stor gårdsplass med tuntre. Det opprinnelige hovedbygget er i dag en mindre sidefløy som rommer kjøkken og kantine. Et mellombygg i vinkel knytter den eldste delen til nybygget. Hovedbygg (1956) har rektangulær grunnplan i 2 etg. over sokkel, oppført i pusset betong, senere etterisolert med naturbetongplater i hovedfasade sørside. Heishus/trapperom i tårnoppbygg i øst. Østre sidefløy mot nord (1964) senere utvidet og ombygget (2000) vestre sidefløy med legevak (1990), alle tilbygg og utvidelser i pusset mur med saltak, dels med kontrasterende farger. Den frittliggende ambulanssentralen fra 1996 lukker anlegget mot nord.

Eiendomshistorikk**Verneverdige bygg**

Byggnr: 9901031
 GAB nr: 194719
 Navn: Gamlebygget
 Oppført: 1879 - 1956

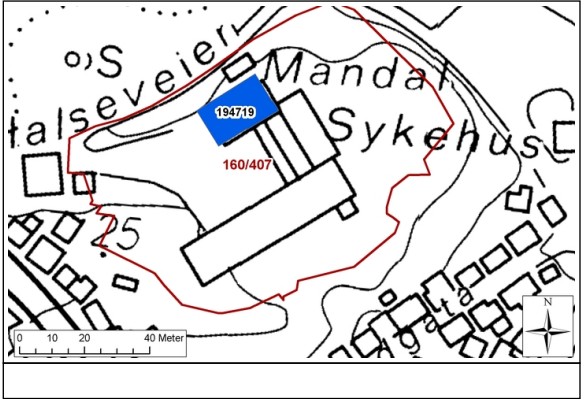

BYGNING 9901031 Gamlebygget

Kompleks 9900093 SSHF avd Mandal (SSM)

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sørlandet sykehus HF (SSHF)
GAB nr:	194719
Gnr/bnr:	160/407
Oppført:	1879 - 1956
Byggherre:	Mandal kommune
Arkitekt:	typetegning
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Rektangulær bygning, saltak med dype utstikk, hovedinngang på gavl. Liggende panel, pløyde bord, Stående rekatngulære vinduer, krysspost, takpanner, rød tegl. Tilbygg mot nord med pulttak i slakere vinkel. Nyere baldakin over inngangsparti.

Sammendrag bygningshistorie

Vedtak om bygging av sykehus gjort av Mandal formannskap i september 1877. Sykehuset ferdigstilt i oktober 1879, hovedbygget skal være oppført etter tyske mønstertegninger av byggmester Weyerland, Mandal. Ny operasjonsstue bygget i 1908. Gradvis modernisert ominnredet gjennom årene. I 1925 ble det installert elektrisk komfyr, en kostnad på kr 3000. Siste utvidelse i 1941 før nybygg i 1954-56. Da ble sidefløyen revet for å gi plass til mellombygg til ny hovedbygning. Gamlebygget ble ominnredet til hovedkjøkken, kantine kontor m.v. Hovedinngangen på vestgavlen ble bygget om med ny baldakin.

Bygningshistorikk

1877	1879	Planlegging og bygging av sykehuset
1908		Ny operasjonsstue
1910		Innlagt elektrisitet
1916		Besluttet innlagt vannklosett
1924		Innredet 2 sengerom og WC på loft
1929		Røntgenutstyr og innredet røntgenrom
1932		Innredet enerom på loft etter ets.gave A. Simonsen
1940	1941	Utvidelser på nordsiden med kontor, laboratorium m.v.
1954	1956	Nytt hovedbygg, gamlebygget omminnredes til nytt hovedkjøkken og kantine, tverfløyen rives, nytt mellombygg.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare gamlebygget som eksempel på lite lokalsykehus fra siste del av 1800-tallet. Vernet skal sikre sykehusets opprinnelige arkitektur med senere endringer. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet er også å bevare senere endringer fram til 1950-tallet som eksempel på endringsprosesser i sykehusbyggeriet fram til etterkrigstiden.
Begrunnelse:	Bygningen er typisk for mindre lokalsykehus fra perioden 1870-1900 og som det i dag er svært få bevart innenfor sektoren. Gamlebygget er en av to opprinnelige bygninger på sykehuset, og det eneste som er tilbake av det opprinnelige anlegget. Bygningen er utvidet flere ganger, senest kort etter 1950. En mindre sidefløy mot sør ble revet i 1954 for å gi plass til ny forbindelse til nybygget, samtidig ble hovedinngangen i vest bygget om. Endringene er typisk for offentlige helsebygg og speiler på den ene siden ressursknapphet og økt tilgang på helsetjenester i første halvdel av 1900-tallet. Til tross for senere endringer er Gamlebyggets preg som et lite 1800-tallssykehusbygg intakt, som ett av svært få i landet.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 9901031 Gamlebygget

Kompleks 9900093 SSHF avd Mandal (SSM)

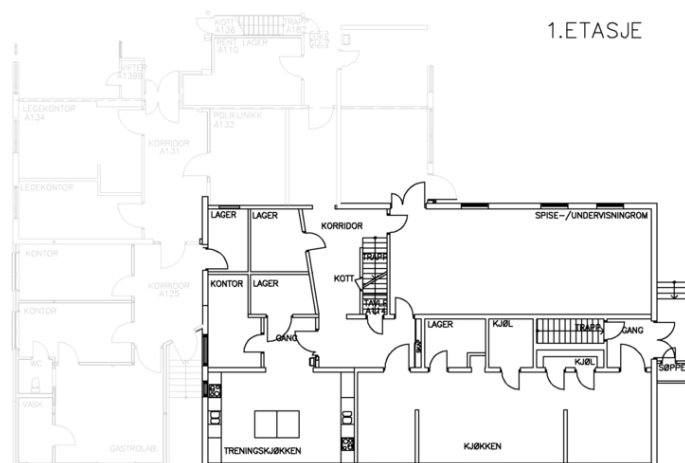
Det gamle hovedbygget sett fra s.v. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Sørlandet sykehus Mandal. Foto: Sørlandet sykehus.

Det "egentlige" sykehuset i sin helhet. Foto: Faksimile fra boka "Mandal sykehus" (2002), s. 53.

Plantegning 1. etasje.